

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Geo-hydrographia s. orbis terrarum descriptio - Cod. Ettenheim-Münster 111-116

Suevia - Ettenheim-Münster 115

Cartier, Gallus

[S.l.], [18. Jahrh.]

Sectio V.

[urn:nbn:de:bsz:31-111178](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-111178)

à Casareis Hallâ, ille
 rediit: at cum an. 1548.
 adversus formulare
 Interim auctor de-
 tacharetur, Gran-
 vella Minister Cassa-
 reus Senatui Hallen-
 si iussu Imperatoris
 intimavit, ut Bron-
 tium vinetum Au-
 gustam deportari
 curaret, quod ut ipsi
 innotuit, Senus fu-
 ga sibi consuluit, et
 ad Ulricum Ducem Wir-
 tembergicum se contu-
 lit, qui illum Horn-
 bergae Dynastam cons-
 tituit, ubi cunctis
 nomine Udalricus
Kungstar dicitur. Ducatum
Wirttembergicum et Principatum
Hirsten-
bergensem; ad Meridiem
Ortenaviam, et ad Oci-
dentem Rhenum.
 Nomine habet ab Urbe,
 acutus Gidei confes-
 sionem, Concilio Tri-
 dentino exhibendam
 composuit, et an. 1552.
 una cum Legatis Wir-
 tembergicis ac tri-
 bus aliis Theodori Tri-
 dentini profectus est
 dictam Confessionem
 Concilio presenturus;
 at re infecta non si-
 ne discrimine Do-
 num rediit. An.
 1554, etiam colloquio
 Wormaticensi inter-
 fuit. Tandem vive-
 re desiit 17. Augusti
 an. 1570.
 Varia edidit Opera
 quae octo Tomis edi-
 ta fuerunt.
 NB Stipes Badeno-
 Badensis extin-
 ta est in persona
 Principis Augusti
 qui obiit 21. Oct.
 1771.

toris Monasterium hoc. Sauro Cisterciensi Ordini suo plena-
 rie restitutum fuit, quod tamen an. 1698. pace West-
 phalica Duci Wirttembergico in plenam possessionem
 denuo relictum fuit; qui illud in Ludum Literarium
 convertit, in quo plures Alumni sub Abbatis Lutherani
 et duorum Professorum inspectione erudiuntur postea-
 dum ad Duale Tubingense Theologium Stipendium
 promovendi.

An. 1654. à die 10. usque ad 15. Aprilis hic institutum
 fuit Palatinos inter et Wirttembergenses Theologos de
 Cena Domini seu Sacra Eucharistia colloquium, cujus
 acta typis vulgata supersunt.

Sectio V.

De Marchionatu Badensi.

Marchionatus Badensis [i. e. Marggraffschafft
 Baden:] limites habet ad Septentrionem Palatinatum
 Inferiorem et Episcopatum Spirensem; ad Orientem
 Ducatum Wirttembergicum et Principatum Hirsten-
 bergensem; ad Meridiem Ortenaviam, et ad Oci-
 dentem Rhenum.

Nomen habet ab Urbe, quae Germanice Baden di-
 citur, quam Latini Badenam vocant, cum potius
 Themas eam nuncupare deberent, id enim Teuto-
 nicum Badan Latine sonat.

Marchionatus iste bifariam dividitur scilicet
 in Superiorem seu Badeno-Badensem, et Inferiorem
 seu Badeno-Durlacensem, illiusque bina Stipes
 possident, quarum una Catholica est, altera Lu-
 therana. Illa Marchionatum Superiorem seu Ba-
deno-Badensem possidet; haec vero Inferiorem seu
Badeno-Durlacensem. NB Totius hujus Marchiona-
 tus longitudo est circiter octo miliarium, longi-
 tudo autem quinque.

Hujus Marchionatus mentio facta invenitur in
 antiquis ad hodie nos Marchiones pervenit, ac in
 vetera alia documenta in quodam Dagoberti Regis Di-
 plomate Marchia ad Balneas vocatur. Videtur
 creatus fuisse ad frenandos Teutones et Alemannos
 jugi Francorum impatientes, vel ad tutelam illorum,
 qui Themas utabantur. Quidam arbitrantur
 Marchionatum hunc à Carolo M. fuisse institutum
 seu potius restauratum. Verisimilius tamen est
 Henricum Aucapem eundem adversus Burgundiones
 et Lotharingos de novo creasse, quo tutius expeditio-

tionem, quam adversus Hungaros moliebatur, exequi possit.

Ab illo tempore Marchionatus ista jam forte hereditaria fuit familia cujusdam postis; enimvero non solum aetate Ottonis Imperatoris in Equitiorum Catalogo scriptus invenitur quidam Comes Badensis, sed et memoria proditum est an. 1150. Marchionatum hunc per Juditham ad Hermannum I. Marchionem Hochbergensem jure hereditario pervenisse, qui propterea ~~primus~~ Marchio Badensis dicitur esse, Marchionatumque hunc ad suos posteros transmisit, qui per varia conjugia eidem multas adhuc addidit ditiones.

Quantum ad illorum originem verisimilior opinio est, illos eam ab Alsatia prosapia per Archinoaldum Rodovici II. Francorum Regis Majorum Domum traxisse.

Præter Marchionatum hunc amba Domus ista varias adhuc possessiones habent in Brisgoja et alibi. Enimvero Marchio Badeno-Badensis possidet potiores Comitatus Ebertini partem; in Brisgoja Ortenariam*, et Dynastiam Mählbergensem; in Dorso Canino; ^{autem domum Grundboich;} partem Comitatus Spanheimensis, de quo egimus supra Cap. VIII. Rodemacriam, de qua differimus Cap. V. et ⁱⁿ Bohemia Schläckenwerdum et alias ditiones. p.

* post mortem Principis Augusti Ortenariam ad domum Austriacam, quam principes Badeno-Badense, tanquam subfeudum ab illa possident.

Marchio autem Badeno-Durlacensis in Brisgoja possidet Marchionatum Altomontanum seu Hochbergensem, Dynastias Badenwillerensem, et Roetelnensem, Landgraviatum Susenbergensem p.

Ceterum Marchiones Badenses absolute et illimitate in suos subditos potiuntur Dominio, usque quando et prout placet, vectigalia et tributa imponunt.

Regio hæc universim, et prout etiam sibi adjecta Dominia complectitur, quantum ad fecunditatem nulli Germanie provincia cedit; tanta præsertim est in ea optimi vini abundantia, ut quotannis magna illius copia in cæteras regiones transportetur. Silvae et montes rei pecuariae magno sunt commoda, lignorum quoque divites sunt, ^{ita} et eniis permulta arbores, præcipue autem quercus in Hollandiam seu Belgium Godevatum devehantur; necnon feris quadrupedibus et pennis abundans. Et Athens prægnantia colligitur, et aliorum metallorum vena interdum occurrunt; adsunt etiam præclara ferri fodina. Hæc universim de Marchionatu Badensi Superiori et Inferiori p. dicta sufficiant, modo singillatim, juxta partes suas et adjecta Dominia illum expendimus. Sequentiibus Subsecutionibus et paragraphis expendimus.

Subsectio I.
De Marchionatu Badensi Superiore

~~Superioris Badensis seu Badensis~~
~~Superioris Badensis seu Badensis~~
~~Superioris Badensis seu Badensis~~
Badensis seu
Badens-Badensi
videmque ~~in~~ ad-
dictis locis.

Quatuor §§. hic nobis agendum, in primo de Marchio-
nato Badensi Superiori seu Badens-Badensi; in
Secundo de Ostroavia, in tertio Comitatu Eber-
tino, in tertio de Ostroavia, et in quarto de Dy-
nastia Mahlbergensi tractabimus.

S. I. ^{Superioris}
De Marchionatu ^{Superioris} Badensi
seu
Badens-Badensi.

Marchionatus Superioris Badensis
De Marchionatu Superiori Badensi
seu
Badens-Badensi proprio.

Marchionatus Superior Badensis seu Badens Ba-
densis proprius: hic significat Oberr Baden-
Bergo Badense Marggraveschaft & terminatur
ad orientem Comitatu Ebertino; ad austrum Or-
tenavia, ad occidentem Rheno, ultra quem Bein-
heimensis Dynastia jacet; et ad Septentrionem
Marchionatu Badensi Inferiore seu Dulacensi. In
eo notari meretur

jo. Badena: Baden: totius Marchionatus Metropolis,
qua et ipsi nomen tribuit. Sita est milliari a Rheno ver-
sus Orientem, et 6. ad Septentrionem ab Argentina, sub gr.
22. m. 45. long. et 48. m. 52. lat. in plaga montosa qui-
dem sed jucunda et pulcherrimis vineis ornata.

Veteres eam Thermas Inferiores nuncupaverunt ad
distinctionem aliis ejusdem nominis in Helvetia Urbis,
quam Thermas Superiores vocaverunt. Si unum
Castellum in monte positum antehac Marchionum Sedes.
Nunc a natu minore Principe Augusto insolitum.

Urbis hae nota est a Thermis suis, unde etiam a Inob-
civ fontibus, e quibus candentes aquae Sulphure,
Sala et alumine impregnata profiliunt, germanium

nomensuum habet. Jam Romanorum aetate celebris fuit; minime non solum in Diplomate Dagoberti Regis legitur illam, aut saltem illius Thermas ab Imperatoribus Hadriano et Antonino fuisse constructas, sed et vetus superesse dicitur Inscriptio, qua Antonini Caracalla meminit. Attamen contendunt aliqui Aurelium Imperatorem An. Chr. 226. Thermas has invenisse, et hac occasione simul Urbis aedificationi dedisse initium, qua de re etiam varia ostenduntur Inscriptiones.

Anno 1330. Urbis haec ab Episcopo et Civibus Argentoratensibus frustra fuit obfusa. An. 1688. Galli eam incendunt et totam in cineres redegerunt.

Illius Ecclesia Parochialis, quae ante annos aliquot restaurata speciosiusque ornata fuit Altaribus, simul Collegiata est, habetque Praepositum, Decanum, Custodem, Parochum et Cantorem et quatuor Sacerdotes.

In ea etiam est amplissimum Societatis Jesu Collegium à Principe Wilhelmo, qui an. 1673. 12. Maji mortalitatem exiit, à fundamentis erectum; cum jam antea illius adhuc Minorennis Tutor Wilhelmus V. Bavariae Dux, qui an. 1674. vitam posuit, primos memorata Societatis Alumnos in Marchionatum Badensem invexisset.

Adest etiam venerabile Bartholinum Canoniarum Regium Carium Ordinis S. Augustini S. Sepulchri, quod an. 1668. incitum accitis ex insulyta paris Instituto Domicilio Leodicensi Sanimonialibus Maria Francisca nata Comitissa de Fürstenberg Leopoldi Wilhelmi I. Marchionis Badensis conjux altera propriis sumptibus fundavit.

Extra muros Bb. Capuini Conventum habent, cujus primum lapidem ponit 28. Maji an. 1631. Princeps Wilhelmus, cum post insignem victoriam pridie Nonas Maji an. 1622. de Georgio Fridenro Marchione Durlacensi Lutheranis gloriose reportatam animo decessisset in sua Badensi regione, à qua tristis haecenus exul fuerat, venerandis his Patribus Domicilium aliquod concedere.

Mille circiter passibus à Badena estat celebra Sanimonialium Ordinis Cisterciensis Monasterium Lüida vallis |: Lirchtenthal:| dictum ab Jomengarda Comitissa Palatina Aleni, et Marchionis Hermannii Senioris vidua fundatum; cujus filia prima fuit in eo Abbatisa. Antehac in hujus Coenobii Ecclesia Principes Badenses sepulturam habere, qua modo in Collegiatam et Parochialem Badensem Ecclesiam translata est.

2° Steinbachium |: Drinbarf:| Urbis angusta et vilis Semimiliaris ad austrum à Badena distans. Nomen tribuit Dynastis. Qui jous et ironis Selectantur De illa dicere solent,

Maria

Maria

Maria

Maria

Maria

Satharam, ubi Christo Domino omnia mundi regna obtulit, sibi unicum reservasse Steinbachium.

3° Schwartzachium |: Tcheratzach:| Oppidum et celebre opulentumque. Ordinis S. Benedicti Monasterium, à Ludovico Pio et sequentibus Imperatoribus plurimum dotatum et variis immunitatibus auctum, non procul à Lichtenavia positum 4 miliaribus ad Septentrionem ab Argentina.

Illud an. 724. a Luthardo Arnolpho Alsatia seu Suevia Comite et Jomininda eius conjuge ad sinistram Rheni ripam conditum et à fundamentis extortum fuisse dicitur, nec non Augia Arnolphi seu Arnolpheshova |: Arnolphbaro:| nuncupatum. At cum postmodum incendio devastatum fuisset, circa an. 826. sub Ludovico Pio Imperatore Wido Sivo Guido illius Abbas de consensu Bertholdi Bræmbis Argentinenensis illud ⁱⁿ Rhenum aditum, in quo nunc est, locum transtulit, ut, quod quidam memorant, in Germania et terrâ Saliâ esset; demumque à nigro Monachorum illius habitum Schwartzach appellatum est, quod nomen ad hanc usque diem retinuit, Latiniq[ue] Schwartzachium dixerunt.

Eidem brevi post adjuncta fuerunt aedes, quæ tandem in satis amplum excreverunt Oppidum, cujus Iominium partim Marchio Badensis partim Abbas habent.

Monasterium istud feudum est Episcopi Spirensis; illius verò Advocatiam idem Princeps Badensis gerit, cujus occasione graves inter utrumque Cites vigent, quæ Wezlarium ad Cameram Imperialem delata ibidem hætenus indecise permancuerunt.

4° Stolkofa, Stolkoffa, et Stolkoffs. |: Stolkoffen:| Urbs angusta et olim præstans propugnaculum ad dexteram Rheni in via regia non procul ab Aric et Urbe Ludoviciana 4. miliaribus ad Septentrionem ab Argentorato sita. Eam titulo mentionis Rudolphus III. Marchio Badensis, qui an. 1332. à vi-viscepit, sibi offeruit.

Stolkofa tam in 30. annorum bello quam sequentibus Gallicis multo exanthavit calamitates, ut quam hostes et amici vicissim occupaverunt. Speciatim autem an. 1699. à Gallicis inopinato in Germaniam irrudentibus penitus devastata et in cineres redacta fuit. In Hispanica Successionis bello Germani ab hac Urbe versus Orientem usque ad Silvam Herciniam, et versus Septentrionem juxta Rhenum Philippopolim usque validissimum duxerunt vallum, quo Wirtembergia, Badensis et Suevica regiones protegerentur. Illud an. 1707. Galli superarent, necnon Wirtembergensem aliasque Suevicas regiones terrore magno implentes eisdem ingentem pecuniarum vim imperarunt.

5° Beinhaimium |: Brinheim:| Urbs exigua in Alsatia inferiori ad ostium Sura |: Tur:| fluvii ubi Rheno immergi-

tur, posita è regione Rastadii nec procul ab Arca Ludoviciana.
olim ad Dominos de Fleckenstein pertinet, quam Mar-
chiones Badenses occasione clarigationis ejusdem illis eripue-
runt;

6° Rastadium |: Rastadt:| Urbs cum Castro seu Palatio
et Dynastia ad Murgam |: Murg:| fluvium, qui non procul
hinc Rheno miscetur, sita 2. miliaribus ad Septentrionem
à Badena, et totidem ad Austrum à Carlsruhâ.

Antehac nominis Oppidum erat, quod Galli an. 1689. incendere-
runt ac in cineres redegerunt, cuius loco deinde Princeps
Badensis Ludovicus novam Urbem excitavit, quam Rasta-
dium |: Rastadt:| quod Lousquiatis verti potest, nuncupa-
vit; inaeque Sclerem fixit.

Urbs haec non equidem magna est, sed tamen ad regu-
lam comparata, sita est in pulchra planitie, quae Cam-
pus Rastadiensis vocatur, necnon ad aliquot miliaria por-
rigitur, in quo Galli in Successionis Hispanica bello aliquo-
ties castra metati sunt.

Castellum seu Palatium, quod ibidem à fundamento excitavit
idem Princeps Ludovicus, in quo et an. 1707. vitam ponit, adeo
pretiosum solidum et elegans est, ut in totâ Germania
ei simile vis inveniat.

In hac Urbe. an. 1713. 26. Novembris de pace Carolus VI. Impa-
ratorem inter et Ludovicum XIV. Francisci Regem Eugenius
Sabaudia Princeps et Dux Villaricus tractare coeperunt,
ac illius preliminares articuli 7. martii inter tertiam et
quartam horam matutinam an. 1714. ab ipsi subscripti fue-
runt, quae postmodum Badena seu in Thernis Superioribus
Helvetia Urbe penitus conclusa fuit. Ceterum Urbs
haec à magna vini mensura, quae ibidem est in usum, sti-
annuum celebratur.

7° Etlinga |: Etlingan, seu Ötlingon:| Urbs exigua
una cum Dynastia ad Albam |: Alb:| fluvium sita 2. milia-
ribus ad Euro-Aquilonem à Rastadio. Eam Trojanus qui-
dam Phocys nomine diu ante Christi ortum excitasse
necnon Dosidonopolim vocasse dicitur. Primum
forte nominis pagus fuit, postmodum Urbs facta est, quam
Imperator Fredericus II. prius Imperio immediate subjec-
tam Marchionibus Badensibus tradidisse dicitur ab ali-
quis. Alii vero ajunt, illam olim Monasterio Vipsen-
burgensi paruisse, quam Conradus Comes Palatinus ab eo-
dem Monasterio, cuius Advocatus erat, in feudum obtinuit,
ac postmodum neptis illius Agnes Hermannus IV. Pice Marchio-
ni Badensi in dotem attulerit.

In Hispanica Successionis bello Germani amisso Stolhofensi
vallo, huc novam excitaverunt, ac Mühlbergam usque et ul-

Handwritten notes in the left margin, partially cut off.

una cum Ecclesia à fundamentis magnifice fuit exuta-
tum.

S. III.
De Ortenavia.

Ortenavia |: ad Ortenaviam:| Satis parva regio, cujus
ambitus ultra 4. miliaria non porrigitur. Sita est in-
ter Brisgojam, Marchionatum Badensem, Comitatum
Eberstunum, et Principatum Surotenbergicum, Rhenusque
eam ab Alsatia separat. Communiter Brisgoja adicitur.
Quia Kintzicha |: Kintzing:| amnis, qui in Silva Herinia
non procul ab Aljissbachio prope vicum Loffburg ori-
tur, è Principatu Surotenbergico decurrens illam per-
fluit, hinc etiam vallis Kintzichana nomen obtinuit.

Olim Mostenavia ~~probat~~ à voce Germanica Mord-
navi, velut Aspaviniorum Angia dicta fuisse dicitur,
quod, cum Ferris abundaret Silvis, in ea à latronibus
multa caedes et Aspavinia perpetrata fuerint.

In ea sunt Urbes Imperiales et Immediate, Offonis-
burgum, Gengenbaurum, et Cella ad Hammerspachium.
Item aliquot Monasteria, Gengenbaurense, quod Impe-
riale est, Schutteranum, ambo Ordinis S. Benedicti, et
Omnium Sanctorum Ordinis Premonstratensis. Princeps
Badensis hic quatuor Praefecturas tanquam Dominus Austria-
ca Subfeudum masculinum possidet scilicet Ortenbaur-
sem, Gristensem, Apsvirensensem, et Heherensem,
que potiores regionis hujus partem efficiunt. Episco-
pus Argentinenis, in ea Dynastiam Oberkintchensem
et denique Princeps Hereditarius Hesse-Darmstadensis,
tanquam Heres Comitis ^{no} Haviensis Urbem Lichtenavianam
aliasque ditiones quondam, tenent. * Hic notatur

1. Lichtenavia |: Lichtenau:| Urbis exigua caput Dynas-
tia, qua etiam trans Rhenum protenditur, portio Comita-
tus Hanovio-Lichtenbergensis. Sita est in confinis Ba-
densibus 3. miliaris ad Septentrionem ab Argentina,
et 2. ad Afrum à Badenâ. Olim munita erat, ei-
que jungebatur Castrum itidem munitum. An.
1632. à Casareis occupata, direpta et incensa fuit. An.
1637. Galli eâ potiti sunt. An. 1645. iterum Casareis pa-
ruit. An. 1689. Galli subiecto igne illam in cineres
redegerunt.

2. Koolanum |: Kobl:| Munimentum prope ejusdem
nominis vicum, 2. miliaris ad Occidentem ob Offonisbur-
go, et una lenca Gallia ad Orientem ab Argentina ad Rheni-
nam situm. Insula instar intar aquas jacet, et ex una

* An. 1771. Augusto
Principe Badensi
devotus Orte-
navia ad Domum
austriacam rediit.

parte Kintzichâ et Schutterâ, ex altera vero Rheno cingitur. Quodam exhibet duobus cornutis operibus instructum, majori uno altero minori, prius urbem exibat, in eoque bina domorum series sunt, quas cives habitant, et lata platea ab invicem separat.

Anno 1678. 27. Julii Galli post trium dierum obidionem munimentum hoc obtinuerunt, incensumque et solo aquatum deseruerunt. Postquam Rex Gallia an. 1681. Argentina potitus est, tum Koelannum restauravit, ac Denio munivit, posito i. octobris 1683. ad illius munimenta lapide primo. Postmodum an. 1697. vi. pacis Rivicensis Denio ad Imperium rediit, et Ludovico Principi Badensi in compensationem damni, quod in bello passus fuerat, Imperator Leopoldus I. consentientibus Imperii Statibus, illius dominium tradidit, jura praesidii penes Imperium retento. In Hispanico Insularis, quod brevi post pacem Rivicensem exortum est, Galli sub Duce Villarsis an. 1702. post aliquot dierum obidionem propugnaculum hoc obtinuerunt, quod an. 1714. post pacem Rastadio-Badensem Imperio reddiderunt. At ubi an. 1733. 11. octobris Rex Gallia Imperatori Carolo VI. sub pretextu, quod una cum Russorum Imperatrice obfisset, ne Sacer ejus Stanislaus Leskinski Polonici Regni coronam adiret, seu potius adeptam servaret, bellum indixit, 13. ejusdem mensis copia ipsius sub Duce de Berwick Koelannum Denio obsederunt, et post aliquot hebdomades obtinuerunt, at an. 1737. post pacem Vienneensem 18. februarii Imperio restituerunt. Tum Munimentum hoc negligi coepit, et postquam Rhenus aliquot illius propugnacula seum Hollandiam versus abduxisset, oppleta fossa omni praesidio nudatum est.

3° Oboskirchium. [Oboskirch] Urbs exigua cum ampla Dynastia, in qua Nopinavia [Nopinau] urbeula etiam comprehenditur. Jure est Episcopi Argentiniensis, et ad Circulum Rhenanum Superiorem pertinet. Sita est 4. miliaribus à Koelano versus Silvam Heriniam. Recentiores illam Latine seu potius Graece Hypergraciam aut Ypergraciam vocant.

Anno 1428. Civitati Argentiniensi parebat, quam Episcopus Argentiniensis simultates gerens cives fame, urbe circumclusa, maceravit, qui post seu mensium obidionem se dediderunt. Tum penes Episcopum mansit

q. bado,

et successione ordine LVIII. necnon Bertholdus Dux de Zäringen, qui subsidia et opes ad illius promovendum aedificium contulerunt.

Primitis pro quinque duntaxat Religiosis fundatum fuit; successu tamen temporis presidentium assiduo perspicuis Oeconomia Studis et labore modici proventus ita fuerunt aucti, ut triginta Religiosis honeste sustentandis omnino sufficiant.

Prædictus Gerardus successores præpositos habuit triginta duos, post quos Abbatibus titulo omnium primus fuit insignitus Anastasius Schlecht an. 1693. in generali Capitulo Braunshatensi.

Monasterium hoc aliis Cella Sanctorensis dictum à prima sua fundatione bis in flammis abisse memoratur semel sub finem sæculi XVI. scilicet tempore, quo Carolus Cardinalis à Lotharingia et Joachimus Marchio Brandenburgicus Lutheranus de Episcopatu Argentoratiense inter se dimicabant. Tunc etiam Brandenburgici nocte in Monasterium invadentes in præposito manibus captivum abduxerunt, et Castro Dachssteinensi in Alsatia incluserunt, unde haud amplius rediit, atque ibidem in Religionis Catholicae odium trucidatus fuisse creditur an. 1595. Ei successit Joannes Schürlerus Praga in Genobio Montis Sion, vulgò Strossoff nuncupato Prior ab Imperatore Rudolpho II. missus ad recuperandum de manibus Brandenburgicorum, qui a mandatis Religiosis illius possessionem ceperant, hoc Sanctorensis Genobium, quod ipsi cepit ad vota; et ubi per biennium eidem præfuerit ad hos an. 1601. Pragam rediit.

Ad hanc Omnium Sanctorum Cellam seu Monasterium propter verba miracula quæ in ejus Cella fiunt, Silesiæ ex variis terrarum partibus devotionis gratiâ peregrinantur in tanta copia, ut interdum hujusmodi peregrinantes bis mille ~~anno~~ ibidem numerentur.

6° Cella ad Hammerspachium | Zell am Hammerst. | Urbs angusta Imperialis et immediata Duabus Levis Gallis ad orientem à Gengenbaco. De ea nihil occurrit dicendum, nisi quod 400. civiter ab ea possibus in Hammerspacensi territorio ~~cella~~ celebris sit ad B. V. Mariam ad Vinula peregrinatis, quam Monachi Benedictini Gengenbacenses administrant, et ad quam frequens est populi concursus.

Hammerspachium autem vallis est ~~per~~ libera et Imperio immediate subjecta, quam regunt Praefectus et Senatores Austrii. Vallis haec quadringentis civitatibus ab Urbe Cella sumit initium et ad duo millia in Silvam Horvyniam porrigitur.

70. Gengenbaum | Ganganbauf | urbs exigua libera et Imperialis ad Kinzicham | Kintzing | flumen loco amoeni milliari ad Eurotrem ab Offoniburgo posita. In 30. annorum bello anno 1632. Sueti illam occupaverunt, et alios multum afflicta fuit. Statim ac an. 1633. bellum Galliam inter et Imperium exortum est, Galli illam intolerabilibus hybernis, incredibilibus pecuniarum ~~summaris~~ exactionibus, necnon militaribus ~~exactionibus~~ executionibus penè ad incitas redegerunt, ac denique ad miseriarum nubem disiperunt et incendunt. An. 1734. durante bello Polonico Galli denovo illam occupaverunt, sed mox deseruerunt. In ultimo tandem Successionis Austriacae bello in ea etiam semel hyberna habuerunt.

Hujus Urbis adificationi praebuit occasionem peregre Nobilium olim Benedictinorum Imperiale Monasterium, quod olim ante ipsam existit, atque ubi ipsa Urbs facta est, intra muros illius conclusum fuit, et inius Abbas immediatus est Imperii Status, atque, Ratisbonensibus de annis 1613. 1641. et 1654. Imperii Receptibus subiungisse legitur.

Nobile Cenobium istud fundatum fuisse perhibetur circa annum Chr. 740. à Ruthardo potenti Alsatiae Duce et Comite Zaringensi ac ejus Coniuge Domensarinda, qui in eo etiam humati fuerunt. Illud S. Dionisio Episcopo Meldensi in Gallia tradiderunt, à quo an. 742. Monachi ~~illo~~ in illud introducti fuerunt, quare à nonnullis illius fundator dicitur. Hanc dicti Ruthardi et ejus Conjugis foundationem postea confirmavit Carolus M. Dato ad id Diplomate. Postmodum et sub initium Sauli XI. Henricus II. Imperator cognomento Batei Monachorum Cenobium hoc restauravit, multisque possessionibus et praediis auctum Ecclesiae Bambergensi subiecit, ejusque Gaudium esse voluit.

Loco celebre Anterium hoc viros protulit tum nobilitate, tum pietate, tumque scientiarum virtute, praestantissimos, inter quos praecipue celebratur Lampertus, qui ex Abbate an. circiter 1358. ad Episcopalem Cathedram Briainensem in Tyrolis rogatu Caroli IV. Imperatoris evectus fuit, qua postmodum spontè dimissa sub an. 1364. factus est Episcopus Spirensis, tum an. 1373. Argentoratensis, ac denum an. 1374. Bambergensis. Tandemque Deposito omni Episcopali officio et dignitate ad suos an. 1398. Gengenbaum reverens sibi soli postea vixit, ac ibidem mortuus et honorificè sepultus est.

Celebratur etiam Philippus ex Nobili Elszpergen-

suam familia natus. Hi an. 1504. Abbas factus aliorum
 quorundam exemplo invitatus Canonico Collegium ex
 suo Monasterio instituire frustra tentavit. Illud multis
 aedificiis ornavit, cumque per 24. annos profuisset, tan-
 dem Sena Die S. Joannis Baptistae facta anno salutis
 1531. obiit. Eidem successit Fredericus ex Nobili
 Keppenbachiorum familia oriundus. Is Scholam
 Monasterii per aliquot saecula clausam Sena aperuit.
 Cum etiam antecessorum negligentia Monasterii
 bona dilapidata fuissent, ipse eadem frugalitate sua
 restituit, ac illud multis aedificiis illustravit. Hujus
 Abbatiate bellum Schmalkaldicum sumit initium,
 cujus occasione à Comite Fürstenbergio Lutheranis cap-
 tus mox suapte virtute liberatus est. Vitam posuit an.
 1555. Ei successit Gisbertus in Metensi Ditione pa-
 rentibus honestis natus, ex Monacho Mauimonaste-
 riensi Abbas Altoffensis in Alsatia an. 1554. factus, at
 an. 1556. Offoniburgi à vicinis Proceribus, inter
 quos et ipse erat, quò quò De eligendo novo Gengenba-
 censi Abbate deliberaturi convenerant, omnium
 votis electus, primusque ignobilium, qui ad eam di-
 gnitatem pervenit; priores enim Abbates Gengenba-
 censes omnes fuerunt Nobiles, ut potè ex Nobiliis hujus
 Coenobii religiosorum gremio semper assumpti. Is
 Monasterium passim suis aedificiis ruinas minitans ma-
 gnis sumptibus restauravit, Scholam publicam aperuit,
 nec non viros doctos liberalibus stipendiis ad se pellexit,
 id quod veteres Abbates in frequenti usu habuere.
 Vigent adhuc ibidem studia, nec non sublimiores acie
 ac humaniores litterae docentur.

Praeteritis bellis periclitante Genobium istud, ac
 Urbis ipsa, fati fuit obnoxium; et quamvis infasto-
 rum temporum et hominum injuria multas casusque
 praedavas amiserit possessiones, nihilominus vel ad-
 huc maxime floret, quamvis non amplius adeo sit
 opulentum. Advocatum habet Marchionem Ba-
 dens-Badensem tanquam Ortenaviae Dominum
 et Domus Austriacae Subfeudatarium.*

3°. Offonis Burgum, seu Offonis Byrgum, Offo-
 nis Castrum, et etiam Osophonis Castrum | Offon-
 burg | libera et immediata Imperii Urbis ad Kingicham
 in amoenâ plantis loco ad partem Kingicha paulò emi-
 nenti posita 3. miliaribus communibus ad orientem ab
 Argentina.

* Marchio Badensis an.
 1775. fati cepit. Sed
 quae Ortenavia una
 cum Advocatia hu-
 jus Monasterii ad
 Domum Austria-
 cam rediit.

† quae elegantis ponte
 sublimis ibidem jun-
 gitur,

Satis pulchra foret, nisi varia aedificiorum combustorum
 ruina illam quodammodo deturparent. Existata
 fuisse dicitur ab Anglico Regi Sanguinis viro seu Regulo
 vel Reguli filio, cui Offo nomen fuit. In hujus rei tes-
 timonium moneta ostenditur ab ipso exarsa et in Anglia
 memoriam Angeli imagine cruce utraque manifestans,
 siquale apparatus primi Anglorum Apostoli incepisse Beda tes-
 tatur: insignita, cujus monetae nummi Antiqui Offonis-
burgenses, appellabantur, et quorum aliqui an. 1526. Argento-
 vati in demolitione Monasterii S. Clarae reperti fuerant.

Olim Offonisburgum sub Argentinensis Episcopi ditio-
 ne fuit, qui illam an. 1330. à Marchione Badensi, cui ab Impe-
 rio oppignorata fuerat, emit. Postmodum Wilhelmus
 Argentinensis Brasul mediam illius partem Imperatori
 Ruperto tradidit, ut ipsi adversus Argentinenses opem ferret.
 Tandem Episcopi Dominium in ea omnino deit; id ta-
 men haud diu ante Saeculum XVI. evenisse oportet; cuius-
 veri Urbis haec nec in Rhenanarum nec in Svecicarum
 Urbium foederibus, quae tunc temporis vigeabant, inveni-
 tur.

Anno 1632. Succi pacis conditionibus illam obtinere-
 runt. An. 1688. Galli eam diriquerunt et incende-
 runt demolitis illius munimentis. An. 1701. Ca-
 sa rei denuò munimentis aliquot illam instruxerunt,
 at brevi post Galli occupatam eis nudaverunt. Deni-
 que an. 1734. inde Galli in bello Coloniae prope illam
 Castra metati sunt; in eaque praesidium habuere. Nunc
 Simplicis muro cingitur.

Offonisburgum est commune velut perfugium illo-
 rum, qui vel ob asalicum vel aliud infortunium so-
 lum Gallicum vetere coguntur, necnon virorum No-
 bilium, quorum res in angusto posita sunt, quippe
 qui paucis sumptibus in ea vitam satis commodam
 agere valent; nulla enim ibi Annona caritas.

Sub tutela Domus Austriacae antea haec fuit, at post-
 quam Marchio Badens-Badensis Ortenariam velut
 Subfeudum ab illa obtinuit, tunc et una hujus Urbis
 tutelam adeptus est. Modo postquam an. 1771. Marchio

Tota Catholica est. Equidem cum Lutheranismus
 Germaniam pervaderet, Patritii et Nobiles, qui sat mult-
 ti in ea numerabantur, atque jam Lutheri Dogmatibus
 imbuti erant, eam quoque Lutheranam efficiere marte-
 ti sunt, cumque, ut liberius ac tutius haec de re consilium
 caperent, Urbe egressi essent, Cives malum subodorati,

Badensis vitam posuit
 tutela hanc ad Bonum
 Austriacam rediit

tionum
 im re
 multo
 est, tan
 blutem
 Nobili
 etiam
 perant.
 astori
 ate ha
 Hujus
 mium
 ano cap
 suit an
 me pa
 aste-
 tus, at
 ter
 enba-
 im
 si-
 pla-
 hujus
 ma-
 erant,
 desit,
 ier.
 res qui
 dem au
 lanita
 isque
 vel ad-
 so sit
 im Ba
 inum
 , Offo-
 Offon-
 bicham
 ubi om
 tam ab

mus illam exitant, & alii verisimilius contendunt eam anti-
quius Orghemium ab Orunia seu Orunia Silva; Gast-
wald; vocatam fuisse, unde et ab aliquibus Bota Orunia
nuncupatur.

Creditur Phorcenum, extinctis in persona Conradini anti-
quis Suevis Ducibus, ad Marchiones Badenses pervenisse, quo
tamen incertum est; id Istantat extra dubium ponitur,
Urbem hanc sibi et jam ab antiquis temporibus ad illos perti-
nisse.

Olim fuit totius Inferioris Marchionatus, & Pederique Marchis-
num, unde et ipsi Marchiones Phorcenenses dicti sunt eorum-
que Regionis portio Phorcenensis vocata fuit. At ubi
cives iniqua suagendi ratione Principis Caroli indignatio-
nem incrocavit, tum ipse Dulasium in Arcem à se prius
excitatam an. 1565. sedem suam transtulit. Attamen
hodie adhuc Marchiones Dulasenses Phorceni sepultra-
ram habent, ut, quibus vivis caret, saltim mortuos contineat.

An. 1601. Ernestus Fridericus Marchis Calvinisticam Reli-
gionem in hanc Urbem invicere conatus est, at Circibus cons-
tanter obstititibus à proposito destitit. In bello Suevis
multa adversa sustinuit. An. 1634. Galli eam occu-
paverunt, divinisque manibus ignem variis in locis subje-
cerunt, quæ cum ab incendio utrumque servata fuisset, an.
1692. Dennis redeuntes illam incendierunt. Modo portio
ri parte restaurata est, in eaque præter alia adest tex-
tilium Opificium admodum quatuosum.

3° Carlzouha; Carlouf; seu Caroliquies, Urbis cum Arc
seu palatio ~~lxxxviii~~ sita in confinis medio Sylva,
qua Haardwald nuncupatur, necnon Philippopolim ur-
que ponitur, lævâ gallicâ ad occidentem à Dulasio,
à Carolo Wilhelmo Principe Dulasensi excitata, cujus
primum lapidem 17. Junii an. 1715. ponit, sedemque
Marchionum fecit.

Regulariter adificata est, plateaque habet ad line-
am ductas, ac Glabelli explicati figuram refert.
Trecentis circiter constat aedibus plerumque humilibus
et ligneis, quibus mavorum locis lectum est. Arc seu
Palatium lapideum est, quod turri instructum est,
200. pedibus alta, è qua non modo Urbis ipsa et ejus vi-
ci, sed et 32. ambulacra, quibus nemus intersectum est,
despiciuntur. Ad illud en Urbe per amœnum hor-
tum 4000. citris, malis aureis, p. consitum patet aditus.

Urbis angusta fossa cingitur, moeniumque loco sunt
palii. Cives partim Lutherani, partim Calvinista, et
partim Catholici sunt. Capucini domum incolunt, in cu-
jus trilinio sacra peragunt. At modo coenobium habent et Ecclē-
hiam.

ga. suo nomine Inna-
vent.

Phorceni an. 1455. Se-
natus Stutgardia
an. 1522. atque sua
670. Vir crudelus et
linguarum præser-
tim græca et Hebrai-
ca peritissimus, nec-
non ad Papam et Impē-
ratorum legationibus
celebris.
& Metropolis

4° *Gottsau* seu *Argia Dei* | *Gottbau* | olim celebre liberum et Imperiale Monasterium Benedictinum Diocesis Spirensis. Rurum ad Albam | *Dir Alb* | flumen. Semimidiari ad occidentem à *Durlaco*, fundatum an. 1010. à *Bertholdo* Comite de *Henneberg*, et *Monachis* *Hirsaugiensibus* traditum, quorum quodam à *Bomone* *Hirsaugensi* Abbate missi illius abierunt possessionem. An. 1458. ad instantiam *Marchionis* *Badensis* illius Advocati reformatum fuit, et *Congregationi* *Bursfeldensi* subiectum.

Ibid *Lutheranismus* *Saulo* XVI. passim dedit, et *Iosepho* *Ferdinandi* II. Imperatoris restitutum fuit an. 1630. Verum *paux* *Westphalica*. an. 1648. conclusa illud semis ad *Lutheranos* transtulit. Modo vastum jacet; attamen unius adhuc rotundi fidei faciunt, illud olim elegans et portiosum fuisse aedificium.

5° *Molberga* | *Mühlberg* | exiguum oppidum 2. milliariis ad occidentem à *Durlaco* et uno ad orientem à *Rheno*. Quodammodo *Segra* et *catra* riam situm est. Olim elegans et munitum castrum habuit. *Vigintibus* *Gallo* inter et Imperium bellis *Casarei* interdum huc castra habuerunt.

§. II.

De Marchionatu *Hochbergensi*

Marchionatus *Hochbergensis* seu *Alto-Montanus* | *Indi* *Marggraffschaft* *Loisbrög* | ad orientem *Septentrionem* et *Austrum* *Brisgoja* *Austriaca* clauditur; ad occidentem vero *Rheno* adiacet. Notatur in eo

7 Nomen tribuit
Marchonatu.

1° *Hochberga* seu *Mons Altus* | *Loisbrög* | *Ara* antiquissima, quam sub *Carolo* M. quidam *Hachs* construxisse dicitur. 9. Sitae est in eminenti colle seu monte *laeva* *Galli* ca ad orientem ab *Emmendinga*. Olim invincibilis habitata est, at an. 1689. *Galli* eam occupaverunt et exciderunt. Modo velut sub ruinis suis vasta jacet.

2° *Emmendinga* | *Emmendingen* | *Urbs* exigua ad *Elzam* | *Elz* | flumen posita 2. milliariis ad *Septentrionem* à *Friburgo* *Caput* *Marchionatus*. An. 1590. curante *Marchione* *Badensi* hic *Catholicos* inter et *Lutheranos* *Theologos* institutum fuit colloquium, quod post *Septem* *Septimam* sine fructu dissolutum est.

3° *Tennenbacum* seu *Costa Coeli* | *Tennenbach* | celebre *Ordinis* *Cisterciensis* *Monasterium* 2. milliariis ad *Septentrionem* à *Friburgo* *Diocesis* *Constantiensis*, at quidem intra limites *Marchionatus* *Hochbergensis* collocatum, tamen *Sitionis* *Austriaca*; illiusque *Abbas* membrum est *Status* *Eclesiastici* *Anterioris* *Austriacae*. Fundatum dicitur

hoc Comitatum an. 1156. à Landgraviis Stillingensibus.

§. III.

De Dynastiis Badenwillensi,
Roetelnensi, et Landgraviatu Susen-
bergensi.

Haec tres Ditiones ita sitae sunt, ut Badenwillensis Septen-
trionem, Roetelnensis Austrum, medium verò Susenber-
gensis teneat. Ad Septentrionem, Orientem et Meridi-
em Brisgoja Austria cinguntur, et Occidentem Rheno fi-
niantur Basileam usque. Ocurrit

1. Dynastia Badenwillensis: Sic Gropffast Badenwill-
ero: Landgraviatu Susenbergensi ad Septentrionem po-
sita est. Idem anno 1444. Joannes Comes Triburgen-
sis Hugoni et Rudolpho Marchionibus Badensibus cepit, ca-
tamen conditione, si nimirum absque liberis à vita dis-
cederet, quod et factum est. Notatur hic

Badenwilla seu Badenweilerium: Badenwillero:
Oppidum cum arce. Nomen habet à celebribus Theriis,
quae ibidem sunt, ac quotannis multum frequentantur,
quod vicinia Dynastia ipsi tribuit.

2. Dynastia, olim Marchionatus Roetelnensis: Sic
Gropffast Roeteln: Landgraviatu Susenbergensi ad
austrum posita. Olim speciales suos Dominos et possesso-
res habuit, quorum aliqui Episcopi Basileenses fuerunt.
Eorum ultimus Lutholdus Cathedralis Ecclesiae Basileen-
sis Praepositus à vivis excepit an. 1320. postquam prius
per Donationem mortis causa Dynastiam seu Toparchi-
am hanc Henrico VI. de Susenberg Hochbergica Baden-
sis prosapia legasset. Ubi autem an. 1503. Philippus
Hochbergica Badensis stirpis Landgravius Susenbergensis
nulla post se relicta prole mascula vitam permissit, tunc
Roetelnensis Toparchia una cum Ditionibus Badenwillen-
si et Susenbergensi vi pactorum à Maximiliano I. Impera-
tore confirmatorum, per Sententiam Imperialis Camerae
Spiraensis, Christophoro Marchioni Badensi delata fuit
et adjudicata, nequaquam obitente Ludovico Duce de
Longavilla: (Langeville:) qui Joannam unicam filii
Philippi filiam uxorem habebat, cui una cum titulo
Marchionis Roetelnensis Intraerat, Comitatus seu Prin-
cipatus Nacromensis: (Nürnberg:) qui etiam ad Philippum
pertinuerat, relicta fuit.

Toparchia haec seu Dynastia nomen habet à parva Urbe
Roetelnâ milliari ad curia Aquilonem à Basilea loco satis
amovno posita. Eadem impendebat Castrum à Friderico Mar-
chione Badensi, ut fertur, excitatum, quod in praeteri Pauli
bello dirutum et penitus exilium fuit.

In ea etiam antehac vox fuit *Griendinga* (: *Griendingen*) dicta semimiliari à Basilea et è regione *Hunnings* posita. Notam fuit proelium propè illam *Casarcos* inter et gallos an. 1702. initum, in quo *Equitatus Casareus* et *Beditatus gallicus* caesi fuerunt. In ea durante bello *Friedericus Princeps Badeno-Durlacensis* aliquamdiu demoratus est. Nunc provisus dicitur et solo aequata est, nec ibi aliud occurrit nisi *Caupona* ipsius nominis heres, ad quam venit; iunundum locum *Basilienses* interdum veniunt *Spatiatum*.

3° *Landgraviatus Dusebergensis* (: *Duseberg*, *Dusemberg*) inter *Dynastias Badenwillensem* et *Roetelnensem* situs est, hinc ad *Septentrionem*, illi ad *Austrum*, et ad *Occidentem Rheno* finitur. Anno 1503. quod primum diximus ad *Badenses Marchiones* pervenit. In eo nihil specialiter venit notandum. *Archiducos Austriae* tanquam *Sucessores Ducum Zeringensium*, ratione hujus *Landgraviatus* aequè ac *Dynastiarum Badenwillensis* et *Roetelnensis* *Marchionem Badensem* tanquam *Subditum suum* habere voluerunt.

Sectio VI.

De ceteris *Dominis Brisgoja Imperio* immediate *Subiectis*.

Præter *Ditiones Principum Badensium* adhuc quaedam in *Brisgoja* numerantur *Imperio immediate Subiecta*, quas etiam hic expendimus.

S. I.

De *Ditione Lahrensi*.

Ditio Lahrensis (: *Lahrs*) sita est inter *Ortenavianam*, qua ipsi est ad *Septentrionem*, *Dynastiam Gerolseckensem*, qua verius *Orientem* est, *Mahlbergensem* qua ad *Austrum* vergit, et *Rhenum* verius *Occidentem*.

Fortè antiquitus *Marchionum Badensium* fuit, et postmodum ad *Comites Gerolseckenses* pervenit, penes quos permansit usque ad an. 1393. tunc enim *Merussia* et *Saverda Comites*, qui ipsi affinitate conjuncti erant, ad *Simultaneum* hujus *Ditionis* *Dominium* admitti fuerunt; ubi autem horum *Comitum* *prosapia masculina* cum *Joanne Jacobo* an. 1527. *extincta* fuit, tunc illius *patroni filia Catharina Joannis Ludovici Comitis Nassovio-Sarepontensis* *conjugis* inter alia etiam *Lahrense Ditionem* sibi *feudum muliebri* sibi *aperuit*. De ad